

**Osnabrückin julistus
ammattillisesta
koulutuksesta
elpymisen ja
oikeudenmukaisten
siirtymien mahdollistajana
digitaalitalouteen
ja vihreään talouteen
siirryttäessä**

Hyväksytty 30 päivänä marraskuuta 2020

Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2021

© Euroopan unioni, 2021

Euroopan komission asiakirjojen uudelleenkäyttöä koskevat periaatteet perustuvat 12. joulukuuta 2011 annettuun komission päätökseen 2011/833/EU (EUVL L 330, 14.12.2011, s. 39). Jollei toisin mainita, tämän asiakirjan uudelleenkäyttö on sallittua Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) -lisenssin mukaisesti (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Tämä tarkoittaa sitä, että uudelleenkäyttö on sallittua, kunhan lähde mainitaan asianmukaisesti ja mahdollisesti tehdyt muutokset ilmoitetaan.

PDF ISBN 978-92-76-43250-0 doi:10.2767/051397 KE-07-21-050-FI-N

OSNABRÜCKIN JULISTUS 2020

ammattillisesta koulutuksesta elpymisen ja oikeudenmukaisten siirtymien mahdollistajana digitaalitalouteen ja vihreään talouteen siirryttäessä

EU:n jäsenmaiden, jäsenehdokasmaiden ja ETA-maiden ammatillisesta koulutuksesta vastaavien ministerien, Euroopan tason työmarkkinaosapuolten ja Euroopan komission julistus, annettu 30 päivänä marraskuuta 2020 pidetyssä kokouksessa, jossa sovittiin uudesta ammatillisen koulutuksen toimintaohjelmasta vuosille 2021–2025. Sen tarkoituksena on täydentää ja toteuttaa kestävästä kilpailukykyä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja selviytymiskykyä tukevasta ammatillisesta koulutuksesta annetussa neuvoston suosituksessa esitettyjä visiota ja strategisia tavoitteita.

Me ammatillisesta koulutuksesta vastaavat ministerit vahvistamme yhteisessä tapaamisessa Euroopan tason työmarkkinaosapuolten ja Euroopan komission kanssa Osnabrückissa 16. ja 17. syyskuuta 2020 antamamme sitoumuksen edistää covid-19-pandemian jälkeisiä elpymistoimia ja kehittää eurooppalaista koulutusalueita tulevaisuuteen suuntautuvien ja innovatiivisten koulutusjärjestelmien avulla, jotta voidaan tukea digitaalista muutosta ja vihreää siirtymää, parantaa työllistettävyyttä ja kilpailukykyä sekä edistää talouskasvua.

Kaikki tavoitteet ja toimet toteutetaan toissijaisuusperiaatetta asianmukaisesti noudattaen ja ammatillista koulutusta koskevat kansalliset olosuhteet huomioon ottaen.

Korostamme, että toimivalla kumppanuudella työmarkkinaosapuolten kanssa on ratkaiseva merkitys Osnabrückin julistuksessa asetettujen tavoitteiden ja tulosten saavuttamisen kannalta.

Arvostamme tukea, jota Euroopan tason ammatillisen koulutuksen tarjoajat ja opiskelijajärjestöt ovat osoittaneet julkaisemalla Osnabrückin julistuksen mukaiset kannanottonsa.

Hyväksyjät: Kööpenhaminan prosessiin osallistuvien maiden ammatillisesta koulutuksesta vastaavat ministerit:

- EU:n jäsenmaat (Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Italia, Itävalta, Irlanti, Kreikka, Kroatia, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa, Suomi, Slovakia, Slovenia, Tanska, Tšekki, Unkari ja Viro)
- EU:n jäsenehdokasmaat (Albania, Montenegro, Pohjois-Makedonia, Serbia, Turkki)
- ETA-maat (Islanti, Liechtenstein, Norja)

Hyväksyjät: Euroopan tason työmarkkinaosapuolet (EAY, BusinessEurope, SMEUnited, SGI Europe)

Hyväksyjät: Euroopan komissio ja

Tukijat: Euroopan tason ammatillisen koulutuksen tarjoajien järjestöt (VET4EU2) ja opiskelijoiden edustajat (OBESSU, Euroopan oppisopimusverkosto), jotka molemmat julkaisevat Osnabrückin julistusta tukevan kannanoton.

JOHDANTO

Covid-19-pandemia, digitalisaatio ja ilmastonmuutos vaikuttavat syvästi talouteen, työllisyyteen ja yhteiskuntaan. Ammatillisen koulutuksen odotetaan oikeutetusti kehittävän strategioita, joilla voidaan vastata täysin uudenlaisiin kriisitilanteisiin. Tällaisia haasteita ovat covid-19-pandemian jälkeiset elpymistoimet, väestörakenteen muutos, digitaalinen innovointi, kestävän kehityksen mukaiset tai ilmastoneutraalit ratkaisut, LUMA-alojen osaamisen kasvava kysyntä sekä koko työelämän ajan jatkuva täydennyskoulutuksen ja uudelleen koulutuksen tarve¹. Ammatillinen koulutus saa uutta pontta hiljattain päivitetystä Euroopan osaamisohjelmasta² ja komission ehdotuksesta neuvoston suositukseksi ammatillisesta koulutuksesta³, joissa nostetaan esiin sosiaalisten oikeuksien pilarin ensimmäisen periaatteen mukainen oikeus laadukkaaseen ja osallistavaan koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen. Kööpenhaminan julkilausumalla, joka annettiin 29.–30. marraskuuta 2002, käynnistettiin yleisesti Kööpenhaminan prosessiksi kutsuttu eurooppalainen strategia ammatillista koulutusta koskevan yhteistyön kehittämiseksi. Lähes 20-vuotisen Kööpenhaminan prosessin puitteissa tehty yhteistyö on käynnistänyt ammatillisen koulutuksen uudistamisen monissa EU:n jäsenmaissa ja jäsenehdokasmaissa sekä tukenut toimia Euroopan strategisten tavoitteiden ja päämäärien saavuttamiseksi. Työmme perustuu Kööpenhaminan julkilausumassa (2002) sovitun ja Maastrichtin (2004), Helsingin (2006), Bordeaux'n (2008) ja Bruggen (2010) julkilausumissa sekä Riian päätelmissä (2015) vahvistetun yhteistyömme tuloksiin. Kööpenhaminan prosessi toimii kolmikantafoorumina, jolla voidaan tehostaa, täydentää ja toteuttaa Euroopan unionin neuvoston hyväksymää EU:n ammatillista koulutusta koskevaa politiikkaa. Se tarjoaa myös seuraavien viiden vuoden ajaksi foorumin tiiviimmälle yhteistyölle työmarkkinaosapuolten, kauppakamarien, ammatillisen koulutuksen tarjoajien ja opiskelijajärjestöjen kanssa. Lisäksi sillä edistetään eurooppalaisen koulutusalueen kehittämistä tulevaisuuteen suuntautuvien ja innovatiivisten koulutusjärjestelmien kautta ja tuetaan siten oikeudenmukaista siirtymää digitaalitalouteen ja vihreään talouteen.

¹ Tarkoitamme osaamista laajassa merkityksessä, joka kattaa myös pätevyudet.

² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/ip_20_1196

³ Ks. edellä alaviitteessä 2 mainittu sivusto.

PERUSTELUT

Laadukas ja osallistava eurooppalainen ammatillinen koulutus ei ainoastaan vastaa ihmisten ja organisaatioiden kohtaamiin muutoksiin ja haasteisiin vaan myös mahdollistaa innovoinnin ja tarjoaa välttämättömän perustan vihreälle, digitaaliselle ja kestäväälle kasvulle. Se vahvistaa maiden kriisinkestävyttä, kehittää kaikkien kansalaisten laadukkaita mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja tekee digitalisaation ja vihreän siirtymän haasteista muutosvoimia, joilla voidaan sovittaa yhteen kestävä elpyminen, ympäristökestävyys ja kasvun tuomien etujen tasapuolinen jakaminen kaikkien kansalaisten ja yhteisöjen kesken.

Huippuosaamiseen perustuva ja osallistava eurooppalainen ammatillinen koulutus on myös Euroopan yritysten kilpailukyvyn ja toimivien eurooppalaisten työmarkkinoiden välttämätön edellytys.

Tosielämän työympäristöissä toteutetut oppisopimuskoulutukset ja työssäoppiminen parantavat työllistettävyyttä. Ammatillinen koulutus antaa Euroopan työvoimalle alati muuttuvilla työmarkkinoilla tarvittavia tietoja, taitoja ja osaamista sekä tarjoaa mahdollisuuksia korkealaatuiseen ja osallistavaan täydennys- ja uudelleen koulutukseen. Ammatillisella koulutuksella on oma erityinen painopisteensä ja identiteettinsä, ja sillä on tärkeä tehtävä yhdessä yleissivistävän koulutuksen, työllisyyden ja talouspolitiikkojen kanssa. Ammatillista koulutusta voidaan kehittää tehokkaasti vain johdonmukaisten ja toisiinsa kytkeytyvien politiikkojen avulla, joiden tukena on tasapainoinen yhdistelmä jatkuvuutta ja muutosta.

Osnabrückin julistuksessa otetaan huomioon kestävä kilpailukykyä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja selviytymiskykyä tukevasta ammatillisesta koulutuksesta annettu neuvoston suositus sekä päivitetty Euroopan osaamisohjelma ja keskitytään neljään pääasialliseen aihealueeseen vuosina 2021–2025:

1. Selviytymiskykyä ja huippuosaamista laadukkaan, osallistavan ja joustavan ammatillisen koulutuksen avulla
2. Uuden elinikäisen oppimisen kulttuurin kehittäminen – ammatillisen jatkokoulutuksen ja digitalisaation merkitys
3. Kestävä kehitys – ammatillisen koulutuksen yhteys vihreään siirtymään
4. Eurooppalainen koulutusalue ja kansainvälinen ammatillinen koulutus.

Tämän julistuksen peruseriaatteisiin kuuluvat muun muassa työmarkkinaosapuolten välisen vuoropuhelun asianmukainen huomiointi sekä vaatimus vahvan kumppanuuden muodostamisesta useiden sidosryhmien kanssa, mukaan lukien työmarkkinaosapuolet, yritykset, työnantajajärjestöt, kauppakamarit, toimialayhdistykset, ammatillisen koulutuksen tarjoajat, opiskelijajärjestöt, kansalliset, alueelliset ja paikalliset julkishallinnot, työllisyyspalvelut sekä yhteisötalouden järjestöt. Yritykset ovat välttämättömiä

oppimisympäristöjä modernille ja huippuosaamiseen perustuvalla ammatillisella koulutuksella. Korostamme vastuun jakamista yritysten kanssa, jotta tarvittavien taitojen hankkimista voidaan edistää. Myös riittävät investoinnit ja kaikkien sidosryhmien osallistuminen ovat olennaisia tekijöitä julistuksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta, etenkin pandemia-aikana. Laadukkaan ja osallistavan ammatillisen koulutuksen tulisi tarjota kansalaisille yhtäläiset mahdollisuudet koulutukseen henkilökohtaisesta ja taloudellisesta taustasta ja asuinpaikasta riippumatta.

Peruseriaatteisiin kuuluvat myös laadukkaan oppisopimuskoulutuksen ja työssäoppimisen tarjoaminen saavutusten tueksi sekä ammatillisen perus- ja jatkokoulutuksen parempi integroiminen, jotta voidaan varmistaa täydennys- ja uudelleen koulutus sekä huolehtia ammatillisesta peruskoulutuksesta jatkokoulutukseen johtavista opintopoluista. Pyrkimystemme keskipisteessä ovat kansalaiset, oppijat ja heidän perheensä: laadukkaan, osallistavan ja vastuullisen ammatillisen koulutuksen tulisi olla kaikkien oppijoiden oikeus.

Erittäin epävarmassa tilanteessa ihmisten taitoihin ja osaamiseen investoiminen on paras keino lisätä Euroopan kansalaisten luottamusta, ja se kulkee käsi kädessä työmarkkinoiden tehokkuuden lisäämisen kanssa.

Tavoite 1: Selviytymiskykyä ja huippuosaamista laadukkaan, osallistavan ja joustavan ammatillisen koulutuksen avulla

Uudet teknologiat, uudet liiketoimintamallit, digitalisaatio, tekoäly, väestörakenteen muutos, ilmastonmuutos ja covid-19-pandemian aiheuttama talouskriisi vaativat ammatillisen koulutuksen järjestelmiltä asianmukaisesti hallinnoituja joustavia ratkaisuja. Joustava ja selviytymiskykyinen ammatillinen koulutus pystyy mukautumaan häiriöihin ja muuttamaan uhkat mahdollisuuksiksi, joilla edistetään talouksien ja yhteisöjen innovointia, tuottavuutta ja selviytymiskykyä paikallisella, alueellisella, kansallisella ja eurooppalaisella tasolla. Vaikka ammatillinen koulutus mahdollistaakin kansalaisten sopeutumisen muutokseen, sen pitäisi antaa heille myös mahdollisuus vaikuttaa siihen. Ammatillisen koulutuksen innovaatiot liittyvät läheisesti uuteen osaamiseen, opetussuunnitelmiin, koulutusmenetelmiin ja ennustevälineisiin.

Aiomme siis määrätietoisesti kehittää digitaalisen oppimisen ja tekoälyn mahdollisuuksia tukeaksemme opiskelijoita heidän tietojensa, taitojensa ja osaamisensa kehittämisessä. Ammatillisen koulutuksen tarjoajien ja opettajien tulisi kehittää tarjoamaansa ammatillista koulutusta ja mukauttaa sitä työmarkkinoiden ja yhteiskuntien muuttuviin tarpeisiin työmarkkinoita ja

osaamista koskevan tiedon⁴ sekä tutkimustoiminnan pohjalta. Opiskelijat tarvitsevat enemmän opastusta ja yksilöityä tukea opiskelu- ja urapolkujensa suunnittelussa. Lisäksi covid-19-pandemia on osoittanut, että digitaalinen oppiminen voi täydentää ja tukea oppimista merkittävällä tavalla. Uusissa olosuhteissa horisontaalisten yhteistyöverkostojen merkitys kasvaa ylhäältä alas suuntautuvan hallintotavan rinnalla, ja muun muassa erilaisia käytäntöyhteisöjä on muodostettu vastavuoroisen tuen tarjoamiseksi ja tiedon kehittämiseksi etenkin hätätilanteisiin soveltuvia ratkaisuja varten.

Tällä hetkellä työmarkkinoilla tarvitaan entistä enemmän erilaisia osaamis- ja tutkintoyhdistelmiä, ja ammatillisen koulutuksen alalla on käynnissä rakenteellisia muutoksia. Molemmat kehityssuunnat edellyttävät uudistettua, osallistavaa ammatillista koulutusta. Koska ihmiset tarvitsevat jatkuvaa täydennys- ja uudelleen koulutusta sopeutuakseen nopeasti muuttuvaan digitalisaatioon,⁵ huippuosaamiseen perustuva ammatillinen koulutus kaikilla koulutustasoilla, eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten (EQF) korkeammat tasot mukaan lukien, on entistäkin tärkeämpää työllistettävyyden ylläpitämisen kannalta. Huippuosaamiseen perustuva ammatillinen koulutus auttaa eri maiden opiskelijoita valmistautumaan nykyisiin ja tuleviin haasteisiin ja mahdollistaa työpaikkojen syntyminen tehokkailla ja laadukkailla työmarkkinoilla. Huipputason ammatillinen koulutus auttaa tukemaan demokraattista kansalaisuutta ja eurooppalaisia arvoja. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää ammatillisten oppilaitosten valmiuksien vahvistamista ja sidosryhmien aktiivista osallistumista. Yrittäjyyskoulutusta sisältävä laadukas ammatillinen koulutus antaa opiskelijoille valmiuksia uusien yritysten perustamiseen.

Ammatillisten oppilaitosten tehtävä ja toimiala ovat muuttumassa. Korkeakoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen rajat hämärtyvät, ja vaikka esteitä on yhä ylitettävänä, politiikoilla yritetään lisätä koulutusjärjestelmien välistä helppopääsyisyyttä. Yhteiskunnissa arvostetaan huippuosaamiseen perustuvaa ammatillista koulutusta, ja se kytkeytyy koulutuksen tunnustamiseen, korkeakoulutuksen helppopääsyisyyteen sekä sujuvaan pääsyyn työmarkkinoille.

Tuemme siten huippuosaamiseen perustuvan ammatillisen koulutuksen eurooppalaista aloitetta ja korostamme EQF:n tasojen 5–8 vastaavuutta korkeakoulutuksen kanssa, jotta ammatillisesta koulutuksesta valmistuville voidaan tarjota joustava, osallistava ja hyödyllinen polku korkeatasoisiin

⁴ Osaamista koskevan tiedon hankinnalla tarkoitetaan asiantuntijavetoista prosessia, jossa valitaan, yhdistellään ja esitellään aineistoa osaamistarpeiden ennakointimekanismien, tutkinnon suorittaneiden seurannan, osaamiskyselyjen, big datan analysoinnin ja muiden menetelmien pohjalta osaamisessa ilmenevien suuntauksien kartoittamiseksi ja ennakoimiseksi.

⁵ Kun otetaan huomioon Euroopan tason työmarkkinaosapuolten puitesopimus digitalisaatiosta (2020).

työpaikkoihin ja uramahdollisuuksiin, jotka vastaavat sekä nykyisiä että tulevia sosioekonomisia tarpeita. Mielestämme oikein kohdennetut, laadukkaat investoinnit ammatilliseen koulutukseen sekä tiiviimpi yhteistyö työmarkkinaosapuolten, opiskelijoiden ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa ja kesken ovat ratkaisevassa asemassa.

Lyhyen aikavälin tulokset kaudelle 2021–2025

EU tason tuki

Edistetään innovatiivisia toimintapoliittisia uudistuksia ja korkealaatuista ammatillista koulutusta koskevien parhaiden käytäntöjen ja vertaisoppimistoimenpiteiden vaihtoa, tartutaan kestäväan kehitykseen ja digitalisaatioon liittyviin haasteisiin sekä luodaan houkuttelevia urapolkuja huolehtimalla ammatillisen perus- ja jatkokoulutustutkintojen yhdisteltävyydestä.

Kehitetään ja vahvistetaan ammatillisen koulutuksen huippuyksiköitä innovointihautomoina ja osaamiskosysteemeinä, joissa yhdistyvät oppiminen, koulutus ja tutkimustoiminta, ammatillinen koulutus, korkeakoulutus sekä tietyillä aloilla tai tiettyjen sosioekonomisten haasteiden parissa tehtävä tutkimus, mukaan lukien yrittäjyyden tukeminen sekä kaikkien oikeus digitaalisiin ja innovatiivisiin ammatillisen koulutuksen resursseihin.

Kansallisen tason toimet:

Tutkitaan mahdollisuutta muodostaa esimerkiksi eläkkeellä tai sapattivapaalla olevien asiantuntijoiden ja johtohenkilöiden vapaaehtoisverkosto, joka tukee kollegoitaan ammatillisen koulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen alalla osana eurooppalaista oppisopimusyhteenliittymää.

Tuetaan digitaalisen opiskelu- ja opetusinfrastruktuurin kehittämistä ammatillisen koulutuksen alalla, mukaan lukien tekoäly ja AR/VR teknologiat, sekä kehitetään riittävän infrastruktuurin tuella asianmukaisia, vakiintuneita opetus- ja koulutusjärjestelyjä etenkin syrjäisille alueille ja maaseudulle, jotta voidaan varmistaa sosiaalinen osallisuus.

Vahvistetaan työssäoppimista ja oppisopimuskoulutusta panemalla täytäntöön laadukkaan ja tehokkaan oppisopimuskoulutuksen eurooppalaiset puitteet⁶ ja hyödyntämällä pyynnöstä tarjottavia tukipalveluja sekä politiikkaoppimisen aloitteita. Vahvistetaan laadukkaiden ja osallistavien oppisopimuskoulutusten käyttöä välineenä,

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32018H0502%2801%29>

jolla voidaan tukea haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien siirtymistä koulusta/harjoittelusta työelämään ja parantaa kansalaisten koulutustasoa.

Tuetaan ammatillisen koulutuksen huippuyksiköitä ja parannetaan helppopääsyisyyttä ammatillisen ja akateemisten opintopolkujen välillä, mukaan lukien työssäoppiminen ja tiiviimpi yhteistyö ammatillisen koulutuksen, korkeakoulutuksen ja tutkimuskeskusten välillä siten, että voidaan perustaa laadukkaita ja tehokkaita ammatillisen koulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen ohjelmia EQF:n tasolla 5 ja sitä korkeammilla tasoilla.

Kehitetään osaamista koskevan tiedonhankinnan kansallisia ja alueellisia järjestelmiä, mukaan lukien osaamistarpeiden ennakointi ja tutkinnon suorittaneiden seuranta; annetaan työmarkkinaosapuolille, päättäjille, sidosryhmille ja koulutuksen tarjoajille valmiudet ammatillisen koulutuksen ohjelmien, opetussuunnitelmien ja ohjeistojen oikea aikaiseen ja tehokkaaseen mukauttamiseen ja päivittämiseen.

Tavoite 2: Uuden elinikäisen oppimisen kulttuurin kehittäminen – ammatillisen jatkokoulutuksen ja digitalisaation merkitys

Digitaalinen ja vihreä siirtymä aiheuttavat muutoksia työpaikkoihin ja työn edellyttämiin tutkintoihin, ja uusia ammatteja syntyy. Siksi ihmiset tarvitsevat tukea osaamisensa jatkuvaan täydentämiseen ja päivittämiseen. Eurooppalaisista ja kansallisista tutkintojen viitekehyksistä on muodostunut tutkintojärjestelmien kulmakivi, joka tukee tutkintojen läpinäkyvyyttä ja laatua. Ammatillista koulutusta on edistettävä houkuttelevana polkuna korkealaatuisiin työpaikkoihin ja elämään. Houkuttelevuus voidaan saavuttaa muokattavilla, joustavilla, korkealaatuisilla ja osallistavilla koulutuspoluilla sekä koulutusvaihtoehtojen välisellä helppopääsyisyydellä.

Elinikäinen oppiminen tarkoittaa, että ihmiset pystyvät hankkimaan monenlaisia taitoja ja osaamista sekä etenemään koulutusjärjestelmässä oppilaitosten rajojen yli huipputeknologian ja uusimpien opiskeluvälineiden avulla. Ammatillisen jatkokoulutuksen tulisi siis omaksua systeeminen lähestymistapa, jolla voidaan vastata teknologian muutoksiin koko työelämän ajan. Uuden elinikäisen oppimisen kulttuurin kehittäminen ja laadukkaiden, helposti saatavilla olevien ja osallistavien, merkityksellisten ja kestävien elinikäisen oppimisen järjestelmien tarjoaminen on kaikkien sidosryhmien vastuulla – sekä kansallisten että alueellisten viranomaisien, työmarkkinaosapuolten, ammatillisen koulutuksen tarjoajien ja opiskelijoiden.

Ammatillinen perus- ja jatkokoulutustarjonta tulisi nivoa yhteen paremmin, ja sen tulisi olla yhteensopivaa ja perustua osaamista koskevaan tietoon eurooppalaisella, kansallisella ja/tai alueellisella tasolla. Uuden elinikäisen oppimisen kulttuurin myötä ihmiset hyötyvät uraohjauksesta koko elämänsä ajan. He voivat osallistua laadukkaisiin ja osallistaviin ammatillisen koulutuksen ohjelmiin sekä saada avaintaitoja, joiden avulla he pystyvät hallitsemaan aktiivisesti koulutus- ja työllistymisvaiheitaan kaikkien sidosryhmien tuen ja suuremman vastuun ansiosta. Elinikäisen oppimisen kulttuuri nojautuu käytännönläheisiin, ammatillista koulutusta koskeviin politiikkoihin ja viitekehyksiin, jotka on laadittu yhteiskunnallisia ja ammatillisia tarpeita ajatellen. Se tarkoittaa myös, että työssäoppiminen ja työpaikkakoulutus saavat suuremman merkityksen ammatillisen jatkokoulutuksen strategioissa. Kaikenikäisten opiskelijoiden ja yritysten tulisi tiedostaa tarpeensa ja kehittää oppimista edistäviä työympäristöjä, joilla pystytään hyödyntämään niiden koko potentiaali. On tärkeää huolehtia tehokkaasta uraohjauksesta ja laadukkaan koulutuksen tuomisesta kaikkien ulottuville, erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville oppijoille. Keinovalikoimaan voivat sisältyä oikeus koulutukseen, tilit, kahdenväliset rahastot ja muut kannustimet.

Elinikäisen oppimisen kulttuurissa avainasemassa ovat työlleen omistautuneet opettajat, opinto-ohjaajat, kouluttajat ja mentorit, jotka hyötyvät laadukkaasta ja osallistavasta jatkuvasta ammatillisesta kehittämisestä ja toimivat vaikuttajina ja välittäjinä. Tämän kehityksen tuloksena opetus- ja koulutushenkilökunta osallistuu monella tavalla aktiivisesti muutoksenhallintaan. Digitaalinen opetus ja koulutus edellyttävät ammatillista koulutusta tarjoavalta henkilöstöltä uusia metodologisia ja pedagogisia lähestymistapoja, jotka soveltuvat verkottuneeseen nykymaailmaan. Tätä tarkoitusta varten opettajien ja kouluttajien ammatista on tehtävä houkuttelevampi⁷, esimerkiksi tukemalla tarvittaessa yritysmaailman ammattilaisten mahdollisuutta päästä opettajiksi ja kouluttajiksi ammatillisiin oppilaitoksiin kansallisen lainsäädännön ja opetusalan ammattilaisten toimintaedellytysten mukaisesti.

⁷ Kuten on todettu neuvoston päätelmissä tulevaisuuden eurooppalaisista opettajista ja kouluttajista (2020/C 193/04).

EU tason tuki

Kehitetään valikoima strategioita ja toimia, jotka ovat merkityksellisiä uudelleen ja täydennyskoulutuksen kannalta vihreän ja digitaalisen siirtymän puitteissa. Niiden on perustuttava EU:n laajuisiin tutkimuksiin, kuten ammatillista täydennyskoulutusta koskevaan kyselytutkimukseen, Euroopan yritystutkimukseen ja muuhun keskeiseen komission ja Cedefopin aineistoon.

Parannetaan edelleen strategisten osaamistarpeiden ennakointia EU:n tasolla, etenkin Cedefopin osaamista koskevan tiedon alalla toteuttamien toimien sekä Euroopan komission, kansallisten hallitusten ja työmarkkinaosapuolten kanssa käytävien neuvottelujen avulla. Käynnistetään osaamissopimus ja tuetaan sitä ottamalla käyttöön kumppanuuksia ja kannustimia sekä sitoutumalla toimiin työvoiman täydennys ja uudelleen koulutuksen tavoitteiden mukaisesti ja yhteistyössä jäsenvaltioiden ja yritysten kanssa.

Perehdytään aikuisopiskelijoille kohdennettuihin ammatillisen perus ja jatkokoulutuksen taloudellisiin ja muihin kuin taloudellisiin kannustimiin, julkista rahoitusta saaviin ammatillista jatkokoulutusta edistäviin ohjelmiin sekä muihin taloudellisiin kannustimiin, jotka voidaan tarvittaessa yhdistää työehtosopimuksiin siten, että kannustetaan yksilöllistä oppimista ja otetaan huomioon eri politiikanalojen, kuten työllisyyttä, sosiaalista osallisuutta ja koulutusta koskevien politiikkojen, väliset synergiat sekä kansalliset ja alueelliset erityispiirteet. Parannetaan Euroopan tilastotietoja kansallisten tilastokeskusten kanssa, mukaan lukien tilastotietoja, jotka koskevat julkisia ja yksityisiä investointeja aikuisopiskeluun.

Helpotetaan liikkumista opiskelun ja työn perässä Euroopassa, mahdollistetaan tutustuminen läpinäkyvään ja luotettavaan tietoon osaamisesta, oppimismahdollisuuksista ja työmarkkinasuuntauksista, helpotetaan oppimista ja työurien hallintaa edistävien digitaalisten alustojen Euroopan laajuista yhteenliittämistä ja tarjotaan oppilaitoksille mahdollisuus myöntää digitaalisia tutkintotodistuksia (Europassin digitaaliset osaamistodistukset). Näin voidaan edistää läpinäkyvyyttä ja pätevyyksien tunnistamista kaikkialla Euroopassa uuden Europass alustan avulla.

Kansallisen tason toimet:

Kehitetään laadukkaan ja osallistavan elinikäisen oppimisen kansallisia osaamisstrategioita kaikkien keskeisten kansallisten, alueellisten ja alakohtaisten sidosryhmien ja työmarkkinaosapuolten kanssa. Koulutuksen tarjoamisen lisäksi kansallisiin osaamisstrategioihin voi sisältyä opastusta, työnantajien tarjoamia kannustimia osaamisen

parantamiseen, työntekijöiden osallistumisen lisäämistä, aiemman oppimisen validointia sekä kohdennettuja julkisia toimia työelämän ulkopuolella olevien tai työttömien, työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien (NEET) tai työttömyysuhan alla olevien henkilöiden tavoittamiseksi.

Kehitetään kohdennettuja tiedotustoimenpiteitä ammatillisen jatkokoulutuksen eduista ja varmistetaan ammatillista peruskoulutusta ja jatkokoulutusta koskevan tiedon helppo saatavuus kansallisella ja alueellisella tasolla siten, että poistetaan sukupuoli ja muita stereotyyppioita sekä edistetään tasa arvoista, oikeudenmukaista ja moninaista yhteiskuntaa.

Kehitetään yhteistyössä asianmukaisten sidosryhmien kanssa digitaalisia oppimisjärjestelmiä, jotka tukevat mahdollisuuksia osallistua ammatilliseen jatkokoulutukseen, sekä ammatillisen jatkokoulutuksen tutkintojen ja todistusten myöntämistä. Siten voidaan tarjota mahdollisuus koko tutkinnon suorittamiseen sivuuttamatta työpaikalla tapahtuvaa jatkokoulutusta ja oppimista edistävien työpaikkojen myönteisiä vaikutuksia.

Tuetaan mahdollisuuksien mukaan kansallisten ammatillisen koulutuksen alustojen tai tietokantojen yhdistämistä Europass järjestelmään Europass päätöksen ja EQF suosituksen mukaisesti.

Tuetaan ammatillisessa koulutuksessa toimivia opettajia, kouluttajia, ohjaajia, aikuiskouluttajia ja mentoreita digitaalitekniikan avulla sekä tarjoamalla heille riittävät taidot ja välineet sen käyttöön. Tämä edellyttää erityisesti järjestelmällisiä lähestymistapoja ja mahdollisuuksia perustason osaamisen ja ammatillisen osaamisen jatkuvaan kehittämiseen sekä opinnoissa että työelämässä, sekä etäopiskelua ja koulutusta, jotta uralla eteneminen on mahdollista.

Tavoite 3: Kestävä kehitys – ammatillisen koulutuksen yhteys vihreään siirtymään

Vastuullinen toiminta ympäristöä kohtaan vaikuttaa Euroopan yhteiskuntaan ja talouteen. Kestävä kehitys on monialainen kysymys, joka sivuaa työvoiman kysyntää, koulutusta, osaamista, ammatteja sekä työpaikkojen ja työntekijöiden maantieteellistä jakautumista. Yritykset, yksityisen sektorin organisaatiot ja yhteiskunnalliset aloitteet ovat merkittäviä kestävästä kehityksestä edistäviä tekijöitä taloudessa ja yhteiskunnassa. Ammatillisen peruskoulutuksen ja jatkokoulutuksen pitäisi pyrkiä yhdistämään kestävästä kehityksestä edistävä osaaminen sääntöihinsä ja käytäntöihinsä. Lisäksi digitalisaation ja kestävästä kehityksestä edistävä yhteys on olennainen tämän tavoitteen kannalta. Teknologinen kehitys vauhdittaa useiden toimialojen kasvua, koulutus mukaan lukien. Avoimen lähdekoodin ja digitaalisten oppimisympäristöjen kehittyminen voi tuoda kestävästä kehityksestä edistävästä

koulutuksen paremmin saataville sekä oppilaitoksissa että niiden ulkopuolella, niin kouluissa, yrityksissä kuin kodeissa.

Lyhyen aikavälin tulokset kaudelle 2021–2025

EU tason tuki

Edistetään aloitteita, joilla voidaan tukea yhteistyötä ja tiedon jakamista oppimismenetelmistä, opetussuunnitelmista, ohjeistoista ja työssäoppimisesta ammatillisten oppilaitosten ja koulutuksen tarjoajien kesken sekä varmistaa vihreän siirtymän edellyttämää osaamista koskevan koulutustarjonnan laadunvalvonta Erasmus+ :n kaltaisten eurooppalaisten ohjelmien avulla.

Edistetään ammatillisessa koulutuksessa toimivien opettajien ja kouluttajien käytäntöjen vaihtoa etenkin vihreään talouteen liittyvän kehityksen ja osaamistarpeiden alalla, jotta mahdollistetaan vertaisoppiminen/ arviointi ja parhaiden käytäntöjen vaihto.

Kannustetaan uusiin sitoumuksiin ja kumppanuuksiin, joilla mahdollistetaan laadukkaat ja tehokkaat oppisopimuskoulutukset vihreään siirtymään liittyvissä teknologioissa ja ammateissa uudistetun eurooppalaisen oppisopimusyhteenliittymän mukaisesti keskittymällä niihin talouden toimialoihin, jotka ovat ilmastoneutraaliin Eurooppaan siirtymisen edelläkävijöitä.

Tutustutaan mahdollisuuksiin, joilla EU:n ammatillista koulutusta koskevista yhteistyötoimista voidaan tehdä ilmastoneutraaleja, esimerkiksi käyttämällä laajemmin videoneuvotteluja, webinaareja ja virtuaalikonferensseja kaikkien ammatillisen koulutuksen sidosryhmien ja työmarkkinaosapuolten kanssa.

Kansallisen tason toimet:

Luodaan kannustimia ammatillisen koulutuksen ohjelmien ympäristöystävällisyyden lisäämiseksi muun muassa vihreää teknologiaa ja innovaatioita, energiatehokkuutta, kiertotaloutta, opiskelu- ja koulutusmateriaalien kestäväää käyttöä sekä ilmastovaikutuksia vähentävää digitalisaatiota käsittelevien opetussisältöjen avulla.

Määritetään yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa työmarkkinoiden kannalta olennainen vihreää siirtymää edistävä osaaminen, joka on lisättävä opetussuunnitelmaan ja ammatilliseen koulutustarjontaan, mukaan lukien kaikkien toimialojen ja ammattien perustaidot ja toimialakohtainen osaaminen.

Määritetään ja tuetaan mahdollisuuksia, joilla opetus- ja koulutushenkilöstöstä, ammatillisen koulutuksen tarjoajista, kouluttajista ja yritysmaailman mentoreista koostuvat tiimit voivat toimia vaikuttajina ja välittäjinä siten, että lisätään digitalisaatiota ja kestäväää kehitystä koulutusohjelmien tarjonnassa ja hallinnassa.

Tavoite 4: Eurooppalainen koulutusalue ja ammatillisen koulutuksen kansainvälinen ulottuvuus

Markkinoiden globalisaatio ja väestörakenteen muuttuminen edellyttävät jäsenvaltioiden ammatillisen koulutuksen järjestelmien ja oppilaitosten uudistamista ja mukauttamista kansallisella, alueellisella ja toimialatasolla. Maailmanlaajuinen kehitys tarjoaa myös erinomaisia mahdollisuuksia Euroopalle koulutuspaikkana. Tämä tavoite myös liittyy Kööpenhaminan julkilausuman kunnianhimoiseen aikomukseen tehdä Euroopasta koulutuksen maailmanlaajuinen esikuva. Eurooppalaisten ja kansallisten tutkintojen viitekehykset sekä Europass ovat viitoittaneet tietä tälle tavoitteelle.

Ammatillisen koulutuksen liikkuvuus on lisääntynyt huomattavasti kuluneiden kahden vuosikymmenen aikana, ja yli 1,5 miljoonaa ammatillisen koulutuksen opiskelijaa ja henkilöstön jäsentä on jo hyötynyt Erasmus+ -ohjelman liikkuvuustoimista. Covid-19-pandemian aikana virtuaalinen ja hybridiliikkuvuus ovat lisänneet suosiotaan. Yhteisiin ammatillisen koulutuksen ohjelmiin ja tutkintoihin liittyvät yhteistyöhankkeet lisääntyvät. Muutto maasta toiseen on haaste jokaiselle. Tutkintojen ja osaamisen läpinäkyvyys ja vertailukelpoisuus auttavat toimivaltaisia elimiä, koulutuksen tarjoajia ja yksilöitä tekemään tietoon perustuvia valintoja ja päätöksiä. Tässä yhteydessä olisi hyödynnettävä täysimääräisesti kaikkia EU:n aloitteita ja ohjelmia (esim. EQF, Europass ja Erasmus+).

Näillä aloitteilla ja ohjelmilla tuetaan tutkintojen läpinäkyvyyttä ja mahdollisuuksien tarjoamista kaikille oppijoille, jotta he pääsevät osallisiksi joustavista ja osallistavista poluista, ja yksilöitä kannustetaan siirtymään horisontaalisesti yhden maan oppilaitoksesta toisen maan oppilaitokseen ja suorittamaan koko tutkinto tai täydentämään perustutkintoa tai jatkotutkinnon opintopolkuja. Väestörakenteen muuttuessa näin edistetään ammattitaitoisten työntekijöiden ja asiantuntijoiden rajat ylittävää liikkuvuutta ja mahdollistetaan työmarkkinoiden kysynnän ja tarjonnan parempi kohtaaminen.

Kaiken kaikkiaan eurooppalaisia ammatillisen koulutuksen järjestelmiä tulisi edistää yhteisenä eurooppalaisena koulutusalueena, joka voi toimia maailmanlaajuisena esikuvana ammatillisessa koulutuksessa oleville oppijoille. Tämä kattaa myös Europass-järjestelmään perustuvien periaatteiden ja standardien kehittämisen vaihtoehtoisiksi ja turvallisiksi vaihtoehtoiksi kaupallisille tiedonkäsittelyalustoille ja muiden maanosien tuotteille. ETF:n ja Cedefopin tuella EU:n ammatillista koulutusta koskevalla politiikalla voitaisiin laajentaa yhteistyötä naapurimaihin ja muihin maanosiin.

EU tason tuki

Vahvistetaan ammatillisen koulutuksen liikkuvuutta myös pitkällä aikavälillä yhteisten laatuvaatimusten pohjalta ja edistämällä ammatillisen koulutuksen oppimistulosten tunnustamista. Tarkastellaan mahdollisuuksia jäsenvaltioihin kansainväliseen vaihtoon ammatillisen koulutuksen sidosryhmien, ammatillista koulutusta antavien opettajien ja kouluttajien sekä työmarkkinaosapuolten edustajien kesken ja arvioidaan EPALE, eTwinning, ja Europass alustojen sekä muiden eurooppalaisten työkalujen mahdollisuuksia. Kehitetään Europassia edelleen tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden ja Euroopan työmarkkinaosapuolten kanssa ottaen huomioon kansallisten ja alueellisten ammatillisen koulutuksen järjestelmien erityispiirteet; tuetaan eurooppalaista koulutusalueita varmistamalla, että ammatillisen koulutuksen opiskelijoilla on mahdollisuus saada monella kielellä tietoa opiskeluun liittyvästä liikkuvuudesta, Euroopan ammatillisen koulutuksen ohjelmista ja avoimien työpaikkojen pätevyysvaatimuksista missä tahansa ja milloin tahansa, myös mobiililaitteilla. Tuetaan kansallisten tiimien valmistautumista ja osallistumista EUROSILLS kilpailuihin, jotta voidaan parantaa ammatillisen koulutuksen houkuttelevuutta ja imagoa, edistää korkealaatuista ammatillista koulutusta Euroopassa ja pyrkiä mestaruuteen maailmanlaajuisissa WorldSkills kilpailuissa. Tehdään yhteistyötä kansainvälisten järjestöjen, etenkin OECD:n, ILO:n, UNESCO:n, Euroopan neuvoston, Maailmanpankin ja muiden maailman alueellisten ammatillisen koulutuksen verkostojen, kanssa asettamalla painopisteeksi maailmanlaajuinen ammatillisen koulutuksen ohjelma (maailmanlaajuiset ammatillisen koulutuksen konferenssit, joissa edistetään alueellisen ammatillisen koulutuksen innovaatioihin ja välineisiin liittyvien parhaiden käytäntöjen vaihtoa ja yhteisen edun mukaisia välineitä).

Kansallisen tason toimet:

Tuetaan ja edistetään ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden ja aikuisopiskelijoiden liikkuvuutta, oppisopimuskoulutukset mukaan lukien, esimerkiksi kehittämällä tukirakenteita ja tarjoamalla tietoa vastaanottajamaiden mahdollisuuksista. Lisätään ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden, opettajien ja kouluttajien määrää ja tehostetaan toimia, joilla voidaan varmistaa oppimistulosten laatu ja tunnustaminen sekä tarjota riittäviä tukirakenteita. Edistetään ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden pidempiaikaista liikkuvuutta ulkomaille ja varmistetaan, että oppisopimustyöpaikat ovat laadukkaan ja tehokkaan

oppisopimuskoulutuksen eurooppalaisten puitteiden mukaisia, kun otetaan huomioon kansalliset säädökset ja työehtosopimukset, terveys ja turvallisuusmääräykset mukaan lukien.

Kehitetään ammatillisen koulutuksen kansainvälistymisstrategioita, lisätään kumppanuuksia ja sitoudutaan konkreettisiin ja kohdennettuihin toimiin kaikkien merkittävien sidosryhmien kanssa kansallisten tai alueellisten säädösten mukaisesti.

Edistetään kulttuurien välisiä tietoja, taitoja ja osaamista osana ammatillisen koulutuksen tutkintoja ja opetusohjelmavaatimuksia avaintaitoja koskevan viitekehysten mukaisesti.

Tehdään yhteistyötä muiden EU maiden kanssa kansallisten joukkueiden valmistautuessa WorldSkills ja EuroSkills kilpailujen kaltaisiin kansainvälisiin kilpailuihin.

Sovittujen toimien onnistuneen täytäntöönpanon varmistamiseksi pyydämme Cedefopia ja ETF:ää toteuttamaan Osnabrückin julistuksen seurannan ja laatimaan vuosittain kertomuksen sekä ammatillisen koulutuksen neuvonantavalle komitealle että ammatillisesta koulutuksesta vastaaville johtaville virkamiehille.

■ Euroopan unionin
julkaisutoimisto

eu2020.de
bmbf.de